

ALKOLLÜ ARAÇ KULLANMA İLE İLGİLİ KARAYOLLARI TRAFİK KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİĞİN SİGORTA ŞİRKETİNİN İSPAT YÜKÜNE ETKİSİ

(The Impact of the Amendment of the Highway Traffic Code about
Driving by Alcohol on the Insurance Company's Burden of Proof)

Doç. Dr. Vural SEVEN

ÖZET

Bu çalışmamızda, alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin etkisi altında araç kullanma yasağını düzenleyen, Karayolları Trafik Kanunu m. 48'de yapılan değişikliğin, uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkol olarak araç kullanan kişinin neden olduğu kazalarda, sigorta şirketlerinin tazminat ödeme sorumluluğuyla ilgili verilen Yargıtay kararlarına etkisi üzerinde durulacaktır. Uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkol olarak araç kullanmak sonucunda gerçekleşen kazalar nedeniyle çıkan ihtilaflarda Yargıtay, kararlarında, olayın münhasıran alkolün etkisiyle gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespit edilmesi gerektiği; alkollü olmayla ilgili ölçüm miktarlarının yönetmeliğe bırakılamayacağı; bu nedenle yönetmelikteki promil sınırlarının geçersiz olduğu, bunun sonucunda, eTTK m 1281/2 ve TTK m. 1409/2 çerçevesinde ispat yükünün sigortacıya ait olduğu tespiti yapılmıştır. Karayolları Trafik Kanunu m. 48'de yapılan değişiklik ile, Yargıtay'ın kararlarında kendisine temel gerekçe olarak aldığı iki husus değişmiştir. Buna göre, yeni metin, "... güvenli sürüş yeteneğini kaybetme..." şartını aramadığı gibi, cezalandırılması gereken alkollülük seviyesini de (promil oranı) kendisi tespit etmiştir. Bu durumda, kazanın münhasıran alkolün etkisiyle meydana geldiğinin belirlenmesinin gerektiğini arayan kararların, ortaya çıkan bu yeni durum karşısında tekrar değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Alkollü Araç Sürme, Karayolları Trafik Kanunu Madde 48, İspat Yükü.

Abstract

In this study, the impact of the amendment of Art. 48 in Highway Traffic Code on Supreme Court's decisions about the compensation liability of insurance companies in car accidents caused by people driving by alcohol or under the influence of narcotics or stimulants will be examined. In Supreme Court's decisions which are about accidents that occur as a result of driving by alcohol or under the

influence of narcotics or stimulants it is stated that it is need to be determined whether the accident occurs under the influence of alcohol, narcotics or stimulants exclusively and regulating blood alcohol limits cannot be left to bylaws. Because of this reason the limits are invalid in the bylaw. As a result of this, within the framework of the Art. 1281/2 of former Turkish Commercial Code and the Art.1409/2 of Turkish Commercial Code the burden of proof belongs to the insurer. With the amendment of Art. 48 in Highway Traffic Code, two points taken as the main reason in Supreme Court's decisions have changed. According to the new text, "... losing the ability to drive safely ..." is not a requirement for punishment, also the level of alcohol for punishment (promil rate) has identified by itself. In this case, the decisions which seek the reason of accident as exclusively occurs due to alcohol need to be examined under new circumstances.

Keywords: Driving By Alcohol, Highway Traffic Code Article 48, Burden of Proof.

GİRİŞ

Araç kullanmak dikkatli olmayı gerektirir. Uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkol almak, akli ve iradeyi işlemez hale getirip, kişiyi normal yaşam ve davranışlarından uzaklaştırabilir. Dünya Sağlık Örgütü'nün aralarında Türkiye'nin de bulunduğu otuz ülkede yapmış olduğu araştırmaya göre, trafik kazalarının yüzde altmışının oluşumunda en etkili unsur veya sebebin alkol olduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede, uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkol olarak araç kullanan kişilerin daha çok kazaya sebebiyet verdikleri gerçeği ile bu konuda yapılan istatistikler dikkate alınarak, sigorta genel şartlarında, uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkol olarak araç kullanmak, mal sigortalarında teminat kapsamı dışında bırakılmış, sorumluluk sigortalarında ise, sigorta şirketinin sigortalısına rücu etmek imkânı tanınmıştır.

Bu çalışmamızda sadece, alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin etkisi altında araç kullanma yaşağını düzenleyen, Karayolları Trafik Kanunu m. 48'de yapılan değişikliğin, uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkol olarak araç kullanan kişinin neden olduğu kazalarda, sigorta şirketlerinin tazminat ödeme sorumluluğuyla ilgili verilen yerleşik ve emsal Yargıtay kararlarına etkisi üzerinde durulacaktır. Yargıtay'ın konuyla ilgili verdiği kararlar, daha önce doktrinde tartışılmış ve eleştirilmiş olduğundan bu tartışmalara burada yer verilmeyecektir¹.

A. Karayolları Trafik Kanunu'nda Yapılan Değişiklik

Karayolları Trafik Kanunu eski metin m. 48'e göre, "*Uyuşturucu veya keyif verici maddeleri almış olanlar ile alkollü içki almış olması nedeniyle güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş kişilerin Karayolunda araç sürmeleri yasaktır.*" Kanunun eski metninde, alkollü olmayla ilgili ölçüm miktarları yönetmeliğe bırakılmıştır.

¹ Taşyürek, H. : Kasko Sigortası, Ankara, 2001, s. 41 vd.

Karayolları Trafik Kanunu yeni metin m. 48'e göre, "Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile alkollü olan sürücülerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır²." Ayrıca, alkollü olmayla ilgili miktarlar kanunla tespit edilmiş, buna göre, hususi otomobil kullanan sürücüler bakımından promil alt sınırı 0.50, hususi otomobil dışındaki araçları kullanan sürücüler için alt sınır, 0.21 olarak tespit edilmiştir.

B. Mevcut Yargıtay Uygulaması

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkol olarak araç kullanmak sonucunda gerçekleşen kazalar nedeniyle çıkan ihtilaflarda Yargıtay kararlarında, özetle³;

² 6487 Sayılı Bazı Kanunlar ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun m. 19 (Kabul Tarihi: 24 Mayıs 2013, Resmi Gazete Tarih: 11 Haziran 2013, Sayı: 28647). Ayrıca yapılan bu değişiklik ile Türk Ceza Kanunu m. 179/3'te düzenlenen trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu ile Karayolları Trafik Kanunu m. 48'deki alkollü araç kullanma kabahati arasındaki ilişki de düzenlenmeye çalışılmıştır. TCK m. 179/3 "Alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde olmasına rağmen araç kullanan kişi yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır". KTK m. 48/6 "Yapılan tespit sonucunda, 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücüler hakkında ayrıca Türk Ceza Kanununun 179 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri uygulanır".

³ Bkz. Yargıtay 17. HD. 16.10.2014. E. 2014/16854, K. 2014/13658 "...Dava, ZMSS poliçesine dayanılarak, sigortalı aleyhinde açılan rücuen alacak istemine ilişkindir. 2918 Sayılı K.T.K.nun 48. maddesinde, alkollü içki alması sebebiyle güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş kişilerin kara yolunda araç sürmelerinin yasak olduğu ifade edilmiştir.

Karayolları Trafik Yönetmeliğinin "Uyuşturucu ve Keyif Verici Maddelerle İçkilerin Etkisinde Araç Sürme Yasağı" başlıklı 97/1. maddesinde; alkollü içki almış olması sebebiyle karayolunda araç sürmelerinin yasak olduğu açıklandıktan sonra, bu konuyla ilgili olan "b-2" bendinde, alkollü içki almış olarak araç kullandığı tespit edilen diğer araç sürücülerinden kandaki alkol miktarı 0.50 promil üstünde olanların araç kullanamayacakları belirtilmiştir.

Öte yandan, Zorunlu Mali Sorumluluk Sorumluluk Genel Şartlarının B 4.d maddesinde: tazminatı gerektiren olay işletenin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin veya motorlu aracın batır için karşılıksız olarak kendilerine verilen kişilerin uyuşturucu veya keyif verici maddeler almış olarak aracı sevk ve idare etmeleri esnasında meydana gelmiş veya olay yukarıda sayılan kişilerin alkollü içki almış olmaları sebebiyle aracı güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş bulunmalarından ileri geliyorsa, sigortacının sigorta ettirene rücu hakkı olduğu açıklanmıştır.

Bununla birlikte, Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarının B 4 d maddesinin dayanağını teşkil eden K.T.K.nun 48. maddesinin yasaklamayı düzenleyen ilk fıkrasında, alkollü içki almış olması sebebiyle güvenli araç sürme yeteneklerini kaybetmiş kişilerin karayolunda araç sürmeleri yasaklanmış olup, aynı maddenin 2. fıkrasındaki yönetmelik düzenlenmesine olanak tanıyan hükmünde, yasaklama yetkisi yönetmeliğe bırakılmış olmadığından. Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 97. maddesinde, yukarıda anılan yasa hükmü tekrarlandıktan ve müteakip, uyuşturucu veya keyif verici maddelerle alkollü içkilerin oranlarının ne şekilde saptanacağı belirlendikten sonra, yasada yer alan hükmü dikkate almadan salt 0.50 promilin üstünde alınan alkol miktarına göre araç kullanma yasağı getirilmesinin yasal dayanağı bulunmadığından geçersiz bulunmaktadır. Geçersiz yönetmelik hükümlerinin yasaya aykırı bir şekilde genel şart olarak kabulü de mümkün değildir.

O halde, hasarın teminat dışı kalabilmesi için kazanın meydana geliş şekli itibarıyla sürücünün salt (münhasıran) alkolün etkisi altında kaza yapmış olması gerekmektedir. Diğer bir anlatımla, sürücünün alkollü olması tek başına hasarın teminat dışı kalmasını gerektirmez. Üstelik, böyle bir durumda hasarın teminat dışı kaldığının ispat yükü T.T.K.nun 1281. maddesi hükmü gereğince sigortacıya düşmektedir.

- Olayın münhasıran alkolün etkisiyle gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespit edilmesi gerektiği⁴,
- Alkollü olmayla ilgili ölçüm miktarlarının yönetmeliğe bırakılamayacağı, bu nedenle yönetmelikteki promil sınırlarının geçersiz olduğu⁵,
- Bunun sonucunda, eTTK m 1281/2 ve TTK m. 1409/2 çerçevesinde ispat yükünün sigortacıya ait olduğu tespiti yapılmıştır⁶.

Karayolları Trafik Kanunu m. 48'de yapılan değişiklik ile, Yargıtay'ın yerleşik ve emsal kararlarında kendisine temel gerekçe olarak aldığı iki husus değişmiştir. Buna göre, yeni metin, "... güvenli sürüş yeteneğini kaybetme..." şartını aramadığı gibi, cezalandırılması gereken alkollülük seviyesini de (promil oranı) kendisi tespit etmiştir.

Bu durumda, eski metnin gerekçe yapılarak, kazanın münhasıran alkolün etkisiyle meydana geldiğinin belirlenmesinin gerektiğini arayan kararların, ortaya çıkan bu yeni durum karşısında TTK m. 1409/2 bakımından tekrar değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirme, birisinin mal, diğerinin sorumluluk sigortası olması nedeniyle kasko ve sorumluluk (trafik) sigortasına göre ayrı ayrı yapılacaktır.

Yargıtay'ın yerleşik uygulamalarında: sürücünün aldığı alkolün oranının doğrudan doğruya sonuca etkisi bulunmadığından, mahkemece nöroloji uzmanı, hukukçu ve trafik konusunda uzman bilirkişilerden oluşan bilirkişi kurulu aracılığıyla olayın salt alkolün etkisiyle gerçekleşip gerçekleşmediğinin, alkol dışında başka unsurlarında olayın meydana gelmesinde rol oynayıp oynamadığının saptanması, sonuçta olayın tek başına alkolün etkisiyle meydana geldiğinin belirlenmesi durumunda, oluşan başarın poliçe teminatı dışında kalacağından davanın kabulüne aksi halinde reddine karar verilmesi gerekeceği ilkesi benimsenmektedir. (YHGK.nın 23.10.2002 gün ve 2002/11-768-840: YHGK.nın 7.4.2004 gün ve 2004/11-257-212; YHGK.nın 2.3.2005 gün ve 2005/11-81-18: YHGK.nın 14.12.2005 gün 2005/11-624-713 Sayılı ilamları)

Mahkemece, hükme esas alınan 30.12.2013 tarihli trafik kusur uzmanı, nöroloji uzmanı ve sigorta hukuku uzmanından oluşan bilirkişi heyeti raporunda, dava dışı sürücü A. T.'in kazanın oluşumunda asli ve tam kusurlu olduğu ve kazanın münhasıran alınan 0.69 promil alkolün etkisiyle meydana geldiği bildirilmiştir.

Trafik kazası tespit tutanağına göre kaza saat 19.00'da gerçekleşmiş, dava dışı sürücünden alkol muayenesi için Muş Devlet Hastanesinde kan örneği aynı gün saat 21.44'de alınmıştır. Düzenlenen raporda sürücü A.T.'in alınan kan örneğinde 7.4 mg alkol tespit edildiği belirtilmiştir. Bilirkişi heyetince, dava dışı sürücü A.T.'in kan örneğinde belirlenen 7.4 mg alkol 7.4 promil alkol olarak değerlendirilerek, kaza saati itibarıyla 0.62 promil alkole denk geldiği belirtilerek, kazanın alkolün etkisiyle meydana geldiği sonucuna varılmıştır. Bilirkişi heyetince 7.4 mg alkol 7.4 promil alkol olarak kabul edilerek tereddüte mahal verilmiştir. Bu sebeple mahkemece, yeniden konusunda uzman nörolog, trafik bilirkişisi ve hukukçu bilirkişiden oluşacak bilirkişi heyetinden, dava dışı araç sürücüsünün karakolda vermiş olduğu ifadeler de gözeticilerle, kazanın salt alkolün etkisiyle gerçekleşip gerçekleşmediğinin tereddüte yer bırakmayacak şekilde açıklaması, ayrıntılı, denetim elverişli rapor alınarak, varılacak uygun sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeye dayalı, yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir" (Kazancı mevzuat ve içtihat bankası). Diğer kararlar için bkz. Lale, M./Akgül, İ. : Sigorta Hukuku, 2. Bası, Ankara 2011, C. 1, s. 452 vd., C. II, s. 1268 vd.

⁴ Bkz. Yargıtay 11. HD. 16.04.2007. E. 2006/2901, K. 2007/5827 (Lale/Akgül, C. I, s. 456).

⁵ Bkz. Yargıtay 17. HD. 18.1.2010. E. 2009/5716, K. 2010/42 (Lale/Akgül, C. II, s. 1282-1283).

⁶ Bkz. Yargıtay 17. HD. 15.2.2010. E. 2009/7557, K. 2010/1117 (Lale/Akgül, C. I, s. 466).

C. Karayolları Trafik Kanunu'nda Yapılan Değişikliğin Mevcut Uygulamaya Etkisi

Karayolları Trafik Kanunu m. 48'de yapılan değişiklik 11 Haziran 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yapılan değişiklik yürürlük bakımından sigorta sözleşmelerine doğrudan etki edemeyecektir. Çünkü, sigortacı ile sigorta ettiren/sigortalı arasında bir özel hukuk ilişkisi vardır. Bu özel hukuk ilişkisi değişiklikten önce kurulmuş olabileceği gibi, olay da bu süreden önce gerçekleşmiş olabilir. Ayrıca, sözleşme ve olay değişiklikten sonra gerçekleşmiş olsa bile, genel şartlar bu değişikliği dikkate almamış olabilir. Bu nedenle yapılan değişikliğin mevcut bir uyumsuzluğa uygulanabilmesi için, değişikliği dikkate alan genel şartları içeren sözleşmenin bu tarihten sonra kurulmuş olması da gerekecektir.

1. Kara Araçları Kasko Sigortasına Etkisi

Konuyla İlgili Olan Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları

• Aracın, uyuşturucu madde veya Karayolları Trafik Yönetmeliğinde belirlenen seviyenin üzerinde alkollü içki almış kişilerce veya aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişilerce alkollü içki alınmak suretiyle kullanılması sırasında meydana gelen zararlar, teminat kapsamı dışında tutulmuştur (Yürürlük tarihi 01.06.2015'ten itibaren olan genel şart).

• Aracın, uyuşturucu madde veya Karayolları Trafik Yönetmeliği'nde belirlenen seviyenin üzerinde alkollü içki almış kişilerce veya aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişilerce alkollü içki alınmak suretiyle kullanılması sırasında meydana gelen zararlar, teminat kapsamı dışında tutulmuştur (Yürürlük tarihi 01.04.2013 – 31.05.2015 arası olan genel şart).

• Taşıtın, uyuşturucu madde veya Karayolları Trafik Kanunu uyarınca yasaklanan miktardan fazla içki almış kişiler tarafından kullanılması sırasında meydana gelen zararlar, teminat kapsamı dışında tutulmuştur (01.04.2013 tarihinden önce yürürlükte olan genel şart).

Yukarıda belirtilen aralıklarda yürürlükte olan kasko genel şartları, “*güvenli sürüş yeteneğine*” ilişkin herhangi bir şart içermemektedir. Bu nedenle, 11 Haziran 2013 tarihinden sonra ortaya çıkan bütün olaylarda yeni düzenlemeye göre uygulama yapılması gerekecektir⁷.

2. Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortasına Etkisi

Konuyla İlgili Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartları

⁷ Karayolları Trafik Yönetmeliği m. 97'nin sonra değiştirilmiş olması önemli değildir (Değişiklik m. 13, Resmi Gazete Tarih: 19 Şubat 2014, Sayı: 28918). Kanunla yönetmelik düzeltilmiştir.

- Aracın, uyuşturucu madde veya ilgili mevzuatta belirlenen seviyenin üzerinde alkollü içki almış kişilerce veya aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişilerce alkollü içki alınmak suretiyle kullanılması sırasında meydana gelen zararları ödemek zorunda kalan sigorta şirketi, sigortalısına rücu edebilir (Yürürlük Tarihi 01.06.2015'ten itibaren olan genel şart).

- Tazminatı gerektiren olay, işletenin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin veya motorlu aracın hatır için karşılıksız olarak kendilerine verilen kişilerin uyuşturucu veya keyif verici maddeler almış olarak aracı sevk ve idare etmeleri esnasında meydana gelmiş veya olay, yukarıda sayılan kişilerin alkollü içki almış olmaları nedeniyle aracı güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş bulunmalarından ileri geliyorsa, sigortalısına rücu edebilir (15. 08. 2003 – 31.05.2015 tarihleri arasında yürürlükte olan genel şart).

Yukarıda belirtilen aralıklarda yürürlükte olan trafik sigortası genel şartları, “*güvenli sürüş yeteneğine*” ilişkin şartı 01.06.2015 tarihinden itibaren kaldırmaktadır. Bu genel şart sigorta ettiren/sigortalının lehine olduğundan sözleşme ve olay 11 Haziran 2013 tarihinden sonra ortaya çıksa bile uygulanmaya devam edecektir. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki, genel şartlar 01.06.2015 tarihinden itibaren yürürlüğe gireceğinden, 31.05.2015 tarihinden önce yapılmış sigorta sözleşmeleri bir yıllık olacağından, 31.05.2016 tarihine kadar olan kazalara da uygulanma imkânı olacaktır.

D. Yapılan Değişikliğin Sigortacının İspat Yüküne Etkisi

Eski Türk Ticaret Kanunu m. 1281/1'de düzenlenen, “*rizikonun genelliği prensibi*” ne Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilmemiştir. Yeni sisteme göre, sigortacı, sözleşmede öngörülen rizikonun gerçekleşmesinden doğan zarardan veya bedelden sorumludur (TTK m. 1409/1). Bu çerçevede, her sigorta sözleşmesinde poliçe genel veya özel şartları ile sigortacının sorumlu olacağı rizikolar genel olarak düzenlendikten sonra, bazı rizikoların da teminat kapsamı dışında kaldığı poliçe genel ve özel şartlarında belirtilmektedir.

Kasko sigortasında genel olarak riziko sigortalı araca gelen zarar olarak belirtilmiş, ancak araçta zarar meydana getiren bazı olayların rizikonun kapsamı dışında olduğu da düzenlenmiştir. Trafik sigortasında ise, aracın işletilmesi neticesinde üçüncü kişilere verilen zarar rizikonun kapsamı içine alınmış, bazı hallerde ise sigortacı zarar gören üçüncü kişiye tazminat ödemekle birlikte, bu tazminat için sigortalısına rücu edebileceğini de düzenlemiştir.

Genel ispat yükünü düzenleyen, HMK m. 190/1'e göre, “*İspat yükü*, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, *iddia edilen vakıya bağlanan hukuki sonuçtan*

*kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir*⁸.” Konuya bu hükümler çerçevesinde bakıldığında, tazminat talebinde bulunan sigortalının, sigorta teminatının kapsamına giren bir rizikonun gerçekleştiğini ispat etmesi gerekecektir. Sigortalı rizikonun gerçekleşmesi vakiasından kendi lehine hak çıkarmaktadır ve sigortalının sigorta bedeli alacağı, ancak teminat kapsamında kalan bir rizikonun gerçekleşmesi sonucunda doğabilir. Başka bir ifadeyle, sigortalı rizikonun genel olarak gerçekleştiğini ispat ederek ispat yükünü yerine getirmiş olmayacak, ayrıca istisnalar içine de girmediğini ispat edecektir. Bu ise sigortalı açısından zor bir durumu ifade eder. Sigorta sözleşmesiyle kişi, para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin meydana gelmesi halinde bunu tazmin ettirmeyi amaçlar (Bkz. TTK m. 1401/1). Tehlike meydana geldiğinde (riziko) kişi çoğu zaman zor bir durum içindedir. İşte bu zor durum içinde olan sigortalıyı, ayrıca bir de ispat zorluğu ile uğraştırmak istemeyen Kanun Koyucu, Türk Ticaret Kanunu m. 1409/2’de (eTTK m. 1281/2) “Sözleşmede öngörülen rizikolardan herhangi birinin veya bazılarının sigorta teminatı dışında kaldığını ispat yükü sigortacıya aittir.” hükmüne yer vererek onun yükünü hafifletmeyi amaçlamıştır. Sonuç olarak, sigortalının sigorta sözleşmesinin konusu olan olay ya da durumun sigorta süresi içinde gerçekleştiğini ispatlaması, ispat yükünü yerine getirmiş sayılması için yeterlidir. Sigortacı, bu aşamadan sonra meydana gelen olayın kapsam dışında olduğunu iddia ediyorsa, ispat yükünü kendisi taşıyacaktır (TTK m. 1409/2, HMK m. 190/1’e göre özel bir düzenlemedir).

Aynı hüküm TTK m. 1485 gereğince, sorumluluk sigortalarına da uygulanma imkânına sahiptir. Genel şartlarda, uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkol olarak araç kullanmak, mal sigortalarında teminat kapsamı dışında bırakılmış, sorumluluk sigortalarında ise, sigorta şirketinin sigortalısına rücu etmek imkânı tanınmıştır.

Bu çerçevede kasko sigortalarında, 11 Haziran 2013 tarihinden sonra ortaya çıkan bütün olaylarda yeni düzenlemeye göre uygulama yapılması gerekecek, sigorta şirketinin TTK m. 1409/2’deki ispat yükünü yerine getirmiş sayılması için araç sürücüsünün KTK m. 48’de belirtilen oranların üstünde alkollü olduğunu ispat etmesi yeterli sayılacaktır. Başkaca bir ispat faaliyetine girmesine, başka bir ifadeyle, kazanın münhasıran alkolün etkisiyle meydana geldiğini ispat etmesine gerek yoktur.

Trafik sigortalarında ise, anılan değişiklik 1 Haziran 2015 tarihinden sonra yapılmış sigorta sözleşmelerinin kapsamına giren ve en erken 1 Haziran 2015 tarihinden sonra meydana gelen olaylar (kaza) için uygulama alanı bulacağından, sigortalının ispat yüküne etkisi daha geç olacaktır. Buna göre, sigorta şirketinin TTK m. 1409/2’deki ispat yükünü yerine getirmiş sayılarak sigortalısına rücu edebilmesi için araç sürücüsünün KTK m. 48’de belirtilen oranların üstünde alkollü olduğunu ispat

⁸ Türk Medeni Kanunu m. 6 “Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür.”

etmesi yeterli sayılacaktır. Başkaca bir ispat faaliyetine girmesine gerek olmadığı gibi, ayrıca, kazanın münhasıran alkolün etkisiyle meydana geldiğini ispat etmesine de gerek yoktur.

Ancak, yapılan yeni düzenlemeden, kazanın münhasıran alkolün etkisiyle meydana gelmiş olup olmamasının, sigortacının tazminat ödeme borcuna etkisinin olmadığı sonucu çıkartılamaz. Yeni düzenlemenin etkisi sadece ispat yükünerdir. Bu nedenle, sigorta şirketi, kaza yapan araç sürücüsünün KTK m. 48'de belirtilen oranların üstünde alkollü olduğunu ispat etmesi onun ispat yükünü yerine getirmiş sayılması için yeterlidir. Bu aşamadan sonra, sigortalı, alkolün kazanın meydana gelmesinde etkisi olmadığını, başka bir ifade ile kaza ile ortaya çıkan zarar arasında uygun illiyet bağının bulunmadığını ispat ederek durumu lehine çevirebilir. Bu durumda illiyet bağının bulunmadığına ilişkin ispatsızlık riskini sigortalı/sigorta ettiren taşıyacaktır.

SONUÇ

Yukarıda ifade edildiği üzere, Karayolları Trafik Kanunu m. 48'de yapılan değişiklik, Yargıtay'ın konuyla ilgili kararlarındaki temel gerekçelerini ortadan kaldırmıştır. Bu kararlar yıllar içinde doktrinde eleştirilmiş olmasına rağmen, uygulanmaya devam edilmiştir. Bu tartışmalara özellikle bu çalışmada girmedik, ancak artık kararların dayanağı olan hükümler yürürlükten kalkmıştır. Yürürlükten kalkmış hükümleri dayanak yaparak, eski kararlara devam edilmesi hukuki güvenliği zedeler. Yargıtay konuyla ilgili olarak yeni bir sayfa açmak durumundadır. Bu çerçevede, kasko sigortalarında 11 Haziran 2013 tarihinden sonra ortaya çıkan bütün olaylarda (kaza), trafik sigortalarında ise, 1 Haziran 2015 tarihinden sonra yapılmış sigorta sözleşmelerinin kapsamına giren ve (en erken) 1 Haziran 2015 tarihinden sonra meydana gelen olaylarda, yeni düzenlemenin uygulanması zorunludur. Buna göre, sigorta şirketinin TTK m. 1409/2'deki ispat yükünü yerine getirmiş sayılarak sigortalısına rücu edebilmesi ya da hasarı teminat kapsamından çıkarması için araç sürücüsünün KTK m. 48'de belirtilen oranların üstünde alkollü olduğunu ispat etmesi yeterli sayılacak, kazanın münhasıran alkolün etkisiyle meydana geldiğini ispat etmesine de gerek kalmayacaktır.

Ayrıca, sigorta korumasının varlığı kişiye güven duygusu da vermektedir. Bu güven duygusu kişiyi daha dikkatsiz davranmaya da itebilmektedir. Oysa, Karayolları Trafik Kanunu m. 48'de, uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile alkollü sürücülerin karayolunda araç sürmeleri yasaklanarak, kişilerin hayatı, sağlığı ve malvarlığı üzerindeki hakları korunmaktadır. Bu düzenleme ile trafik güvenliği sağlanarak bu haklar üzerinde tehlike yaratabilecek fiillerin işlenmesi önlenmekte böylelikle kamu güvenliğinin korunması amacı gerçekleşmektedir.

Bu düzenlemeler, belli kişi ya da kişileri değil toplumun ortak değerlerini top-

lumsal yaşayışta bireylerin özel bir korumaya ihtiyaç duymaksızın yaşamlarını sürdürmelerini sağlamak üzere ihdas edilmişlerdir. Bu nedenle, kanunda belirtilen sınır üzerinde alkol alarak trafiğe çıkan kişi kamu ve trafik güvenliğini tehlikeye soktuğundan bunun sonuçlarına da katlanmalıdır. Trafik güvenliği sadece ceza hükümleri ile sağlanamaz. Alkol alarak araç kullanmak isteyen kişi, kaza yapması halinde ortaya çıkan zarara kendisinin katlanması gerektiği bilincine sahip olursa daha dikkatli olacaktır. Çünkü, “*mal canın yongasıdır*”. Böylece, uygulanmanın değişen yönde gerçekleşmesi halinde, bu yolla da trafik güvenliğinin sağlanmasına da hizmet edilmiş olacaktır.